

Siseministeerium

Eesti Naisteühenduste Ümarlaura seisukohad Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava eelnõu kohta

15.01.2021

Täname võimaluse eest kaasa rääkida ENÜ jaoks ülimalt olulise arengukava koostamisel.

Toetame täielikult arengukava üldeesmärke, mis on kirja pandud arengukava eelnõus: “Eesti on peresõbralik ja kestlik rahvusriik, kus kõigil on hea elada. Eestis on hea perekonda luua ja lapsi kasvatada. Väärtustatakse ja toetatakse lapsevanemaid, tugevate ja kestvate peresuhete loomist ja hoidmist. Eesti on lasterikas ja tagatud on rahvastiku järelkasv. Eesti inimesed on koostöömeelsed, jagavad ühist Eesti kultuuriruumi, väärtustavad Eesti riiki ja tunnevad ühtekuuluvust, sõltumata emakeelest või kultuuritaustast. Olenemata mitmekesisusest jagavad inimesed demokraatlikke väärtusi ja kannavad ühist Eesti identiteeti.

Rahvastiku- ja lõimumispoliitika on inimesekeskne ja toetab kogukondade arengut. Kõik inimesed tunnevad, et nad on väärtustatud ja kaasatud. Eesti inimesed soovivad oma elu Eestiga siduda, nad osalevad aktiivselt kogukondlikus ja ühiskondlikus elus ning aitavad kaasa riigi arengule – selleks on neil palju mitmesuguseid võimalusi nii Eestis kui ka välismaal elades.”

Peame väga oluliseks, et arengukava eesmärgina on välja toodud peresõbralik ja kestlik rahvusriik ja et soovitakse väärtustada ja toetada lapsevanemaid ning tugevate ja kestvate peresuhete loomist ja hoidmist.

Konkreetsamad tähelepanekud arengukava programmide lõikes on järgmised:

Programm Kestlik Eesti

Oleme väga rahul sellega, et programmi “Kestlik Eesti” eesmärkide hulgas on lisaks sündimuse toetamisele välja toodud ka **regionaalarengu toetamine**, mis on ENÜ liikmesorganisatsioonide arvates riiklikes poliitikates seni aastakümnete jooksul kahetsusväärset tahaplaanile jäänud. Nii viimane inimarengu aruanne kui riigikontrolli aruanded on ääremaastumise ja ilmajätuse probleemid selgelt välja toonud, nüüd tuleb valitsusel probleemiga sisuliselt tegelema hakata, kasutades selleks EL järgmise programmiperioodi vahendeid.

Väga oluline meie liikmesorganisatsioonide jaoks ka see, et eesmärgina tuuakse selgesõnaliselt välja eesti rahvuse, keele ja kultuuri kestlikkuse säilitamise vajadus ja seatakse eesmärgiks rahvastikus eesti keelt emakeelena rääkivate inimeste osakaalu säilitamine senisel tasemel.

Seetõttu **toetame programmi eesmärgi sõnastust “Eesti elukeskkond on pere- ja lapsesõbralik, toetab sündimust, tervist ja regionaalarengut ning aitab kaasa eesti rahvuse, keele ja kultuuri kestlikkusele.”**

Samuti leiame, et programmi Kestlik Eesti **mõõdikud ja sihttasemed, milleni tuleks arengukava elluviimisel jõuda, on asjakohased.**

- Toetame summaarse sündimuskordaja ja kolmandate laste sündide osatähtsuse kasutamist mõõdikuna ning nende suurendamise eesmärgi.
- Peame oluliseks selliste noorte osatähtsuse suurendamise eesmärgi, kelle vanemad pole lahutanud/lahku läinud ja leiame, et see näitaja sobib hästi arengukava mõõdikuna kasutamiseks.
- Toetame laste suhtelise vaesuse kasutamist mõõdikuna ning selle vähendamise eesmärgi.
- Samuti **peame väga oluliseks kogu rahvastikus eesti keelt emakeelena kõnelejate osatähtsuse ning väljaspool Harju- ja Tartumaad elava rahvastiku**

osatähtsuse kasutamist mõõdikuna ning nende näitajate jäämist praegusele tasemele.

- Mis puudutab mõõdikut “Teadlikkus ebapiisavast järelkasvust”, siis peame selle mõõdiku kasutamist oluliseks, kuid soovime sõnastust veidi täpsustada, näiteks “Teadlikkus järelkasvu suurendamise vajadusest”. Seejuures peaks tagama regulaarsete uuringute läbiviimise, mis hõlmaks lisaks noortele ka nooremas keskeas inimesi.
- **Ülioluliseks mõõdikuks ja eesmärgiks peame perepoliitika kulude osakaalu suurendamist riigieelarves.** Seejuures loodame, et lisaks vaesuse vähendamisele suunatud sotsiaaltoetuste maksmisele leitaks senisest oluliselt rohkem võimalusi ka peredele suunatud erinevate teenuste pakkumiseks, sh turvaliste ja kestlike paarisuhteid toetavate programmide elluviimiseks. Oluline on tagada kõigi teenuste kättesaadavus ka maapiirkondades.

Programmiga Kestlik Eesti seoses teeb ENÜ liikmetele suurt muret, et selle elluviimiseks pole arengukavas tulevikuks konkreetseid summasid planeeritud.

See võib tekitada olukorra, kus tulevikus rahapuudusel katkevad juba oma tulemuslikkust tõestanud teenused peredele (paarisuhtekoolitused, paariteraapia, perenõustamine), sest lõpevad käimasolevad pikaajalised projektid, rääkimata uute ennetavate teenuste väljaarendamise pärssimisest lähema aastakümne jooksul.

Eesti riik peaks meie hinnangul kindlasti kasutama järgmise EL programmiperioodi rahastust sihipäraselt selleks, et toetada tervete ja tugevate peresuhete loomist ja säilitamist ning ennetada peredes probleemide tekkimist, mitte tegeleda vaid tagajärgedega. Kõikide teenuste juures peaks olema tagatud nende kättesaadavus sõltumata perede elukohast.

Programmi Kestlik Eesti esimese tegevussuuna juures teeme ettepaneku lisada uus tegevus: Rahvastiku- ja perepoliitika sätestamine eraldiseisva vastutusvaldkonnana Vabariigi Valitsuse seaduses.

Kuni seda selgesõnaliselt tehtud ei ole, on keeruline teha valdkondade vahel koostööd ja tagada arengukava eesmärkide elluviimine.

Valdkondadevaheline koostöö hariduse valdkonnas võiks sisaldada ka eestikeelse kõrghariduse säilitamise ja arendamise eesmärki. ENÜ liikmetele teeb muret asjaolu, et meie kõrgkoolides lisandub järjest enam täielikult või osaliselt ingliskeelseid õppekavasid ja doktoritööd tuleb kirjutada inglise keeles. See ei aita meie hinnangul kuidagi kaasa eesti rahvuse, keele ja kultuuri kestmisele ja arengule .

Teise tegevussuuna juures tunnustame kavatsust perepoliitikat kujundada selliselt, et toetatakse ja väärtustatakse vanavanemate rolli ning põlvkondade vahelist sidusust.

Meie ühiskonnas on järjest vähem kontakte noorte ja vanade vahel, elatakse erinevates maailmades. Selle lõhe süvenemist aitaks loodetavasti vähendada senisest suurem vanavanemate rolli väärtustamine.

Programm Sidus Eesti

Programmi eesmärgiks on saavutada sidus ja stabiilne ühiskond, kus eri keele- ja kultuuritaustaga inimesed kannavad Eesti identiteeri, osalevad aktiivselt ühiskonnaelus, jagavad demokraatlikke väärtusi ja ühist kultuuri, info- ja suhtlusruumi ning tunnevad ühtekuuluvust. Loodud on võrdsed võimalused edukaks iseseisvaks toimetulekuks ja heaoluks kõigile Eestis elavatele inimestele.

Toetame seda eesmärki ja leiame, et on kiiduväärne, kui tegeletakse keelel ja rahvusel põhineva ebavõrdsuse vähendamisega, kuid leiame, et riigi tasemel tuleks käsitleda ka põlvkondade vahelist lõhet info- ja väärtusruumis, mis on jõudsalt suurenenud.

Konkreetsemad tähelepanekud tegevussuundade lõikes on alljärgnevad:

Kolmanda tegevussuuna alla on planeeritud tegevused

“Arendame arusaadavat ja usaldusväärset inforuumi. Selleks toetame meediakanaleid vene- ja ingliskeelse sisu arendamisel ning tõstame teadlikkust nendest kanalitest eesti keelest erineva kodukeelega inimeste hulgas; “

“Tagame ametliku kvaliteetse (riigi) info kättesaadavuse inglise ja vene keeles. Selleks toetame (riigi)asutusi ja organisatsioone muukeelse infovahetuse parandamisel.”

ENÜ liikmetel tekkis nende tegevuste juures küsimus, kuidas aitavad need kaasa eesti rahvuse, keele ja kultuuri kestlikkusele? Kuidas peaks tulevikus motiveerima muukeelseid inimesi, nii uussisserändajaid kui kohalikke, eesti keelt õppima, kui avalik inforuum on muudetud kolmekeelseks?

Viienda tegevussuuna juures on planeeritud tegevus

“Toetame eesti keelest erineva emakeelega potentsiaalsete töötajate värbamist riigi- ja kohaliku omavalitsuste asutustesse. Selleks toetame ministeeriume ja teisi avaliku sektori asutusi eesti keelest erineva emakeelega inimeste värbamisel.”

Ka selle tegevuse juures **jääb meile arusaamatuks, mis on sellise emakeele alusel inimeste ebavõrdse kohtlemise põhjenduseks.**

Meie avalikus sektoris töötab juba praegu väga palju suurepäraseid mitte-eestlastest spetsialiste, seda kõigil ametipositsioonidel, nii reatöötajate kui tippametnike hulgas. Nad valdavad vajalikul tasemel eesti keelt ja on oma ametipositsioonile jõudnud tänu enda võimetele ja oskustele, mitte tänu kvootidele.

Oleme nõus sellega, et muukeelseid noori (nagu ka eestikeelseid noori) tuleks julgustada avalikus teenistuses töötama, kuid me ei näe mingit vajadust sihipäraselt eelistada avalikesse ametitesse värbamisel muukeelseid inimesi.

Programm Kogukondlik Eesti

Tervitame igati esimese tegevussuuna juures ka **vanemaealiste kui olulise sihtgrupi väljatoomist.**

Selgituseks: Maailma terviseorganisatsioon on välja töötanud tervikliku kontseptsiooni ning **praegune kümnend (2020 – 2030) on maailmas nimetatud tervena vananemise (TV) dekaadiks.** Tervena vananemine on funktsionaalsete võimekuste arendamine ja säilitamine, mis tagab heaolu ja lubab inimesel läbi elu olla see ja teha seda, mida ta parasjagu väärtuslikuks peab. See eeldab vanusesõbraliku keskkonna loomist, millega antakse inimesele võimalus arendada oma funktsionaalseid võimekusi. Easõbralikus keskkonnas on igal inimesel kõrvaldatud takistused, et oma olemasolevaid võimekusi säilitada ja arendada ning keskkond pakub tuge selleks, et kasutada oma potentsiaali.

Teise tegevussuuna juures on planeeritud tegevus

“Võimestame kogukondi otsustusprotsessides osalemiseks. Selleks kaasame noori senisest enam ja sisulisemalt otsuste tegemisse nii kohalikul- kui riigi tasandil”

Teeme ettepaneku siia lisada sihtgrupina ka vanemaealised inimesed, st sõnastus võiks olla järgmine **“Selleks kaasame noori ja vanemaealisi inimesi senisest enam ja sisulisemalt otsuste tegemisse nii kohalikul- kui riigi tasandil.”**

Programmide Üleilmne eestlus ja Nutikas rahvastikuarvestus osas ENÜ liikmetel märkusi ja ettepanekuid ei olnud.

Loodame, et arengukava peagi vastu võetakse ja ka ENÜsse kuuluvatel organisatsioonidel tekib võimalus selle elluviimises kaasa lüüa.

Lugupidamisega

Eha Reitelmann, ENÜ peasekretär